

MAIL VAN DE MOLEN

JAARGANG 17 | EDITIE 1 | VOORJAAR 2021

04 Uitgepakt

07 Molendag
filmpjes



Molen De Koe

ERMELO

VIP SPONSOREN



BUSINESS SPONSOREN



Beste lezer van de Mail van de Molen,

We leven nog steeds in een bijzondere tijd. Op het moment van schrijven (eind maart 2021) zit de molen alweer enkele maanden dicht. En de vooruitzichten zijn op dit moment helaas ook nog niet gunstig. We missen onze klanten in de winkel. We missen de bezoekers die met onze gidsen op verkenning gaan in de molen. Het voorjaar kriebelt en de zon lonkt. Het is echter nog even wachten, zoals heel Nederland, tot het moment dat er weer meer mogelijk wordt en we elkaar bij de molen kunnen ontmoeten. In deze tijd van het jaar gebeurt er normaal ook veel achter de schermen, namelijk in de voorbereiding van onze jaarlijkse evenementen. Ook dat staat nu op een lager pitje, maar we zitten zeker niet helemaal stil!

Helaas hebben we moeten besluiten dat de Molendag, op zaterdag 8 mei, niet in de gebruikelijke vorm kan plaatsvinden. Geen markt, geen pannenkoeken, geen vrolijke klanken van onze lokale koren over het Molenaarsplein. Maar de molen zal wel draaien, het is immers een feestdag voor de molen. En u kunt leuke en interessante filmpjes bekijken op de website van molen De Koe: www.molendekoe.nl Ook de landelijke vereniging heeft plannen voor een alternatieve, digitale invulling. Lees er meer over op pag. 7 van deze uitgave.

Op zaterdag 22 mei zou vervolgens de bekende MolenTourTocht zijn. De rit met bijzondere auto's kan ook niet zoals normaal plaats vinden. Wel zal aan de deelnemers die de afgelopen drie jaar hebben meegedaan iets worden aangeboden zodat ze individueel een mooie tocht kunnen maken.

En als we een beetje verder vooruitkijken, dan staat de MolenMotorRit op zaterdag 11 september in de agenda. We hebben goede hoop dat deze door kan gaan. En er zijn voorzichtige plannen om er die dag een extra feestje van het te maken op het plein. Meer informatie over de MolenMotorRit vindt u verderop in deze Mail van de Molen en op de website. De aanmelding is geopend.



Er kan nu veel niet. Maar we doen wat wel kan en we kijken met goede moed vooruit. Daarom: tot snel ziens bij de molen!

Aline Verhoef-Franken,

Voorzitter Molenstichting 'De Koe'

Door Manfred Groen

DE INPAKKERS ZIJN UITGEPAKT

En daar was begin januari ineens de mededeling van de voorzitter van de molenstichting dat de inpakploeg ermee op ging houden per 1 juli 2021. Dit betekent dat gezocht moet worden naar nieuwe mensen die dit werk willen overnemen. Maar uit wie bestond de inpakploeg?

Eerste uur

De inpakkers van het eerste uur waren onder andere Greet Bakker en Greet Boonstra. Zij waren al actief en betrokken voordat de molen herbouwd was, en dan hebben we het over het jaar 2003. Zij herinneren zich hoe ze in het begin op allerlei mogelijke manieren geld bij elkaar probeerden te krijgen voor de herbouw van de molen. Regelmatig werd er een krentenwegge verloot. Je moest dan het precieze gewicht raden. Zo stonden de molenmedewerkers bij de Enk om meel vanuit een kraam te verkopen. Echter het gevaarte was te licht zodat deze bij een stevige wind omwaide. Het verpakken van het meel gebeurde onder andere bij het oude vrijbankvleesgebouwtje aan de Torenlaan. En er werd ook regelmatig kou geleden. Het was vaak behelpen maar wel een mooie tijd.

“Het team was goed op elkaar ingespeeld. Wanneer iemand niet kon dan nam iemand anders het over. Het was een hechte club die echt op elkaar aankon.”



Hechte club

Toen de molen herbouwd was kwam Jolanda Heining ook bij de inpakploeg en een paar jaar later werd het team door Irma Slijkhuis versterkt. Dit was toen de vaste ploeg. Het team was goed op elkaar ingespeeld. Wanneer iemand niet kon dan nam iemand anders het over. Het was een hechte club die echt op elkaar aankon. Wanneer het echt druk was kon er nog een beroep gedaan worden op twee vrijwilligers.

De werkzaamheden van de inpakploeg bestonden niet alleen uit het inpakken. Na een zaterdag werd op maandag de voorraad in de winkel bekeken en werd bepaald wat er gekocht en aangevuld moest worden. Op maandag ging dan ook de bestelling de deur uit. Het meel werd dan gekocht bij de molen in Hulshorst. Op de donderdag werd het meel in grote zakken door Greet Boonstra en haar man opgehaald. Die zakken moesten dan ook door de verdieping naar boven. Dit moest altijd via de steile trap. Dit was nodig om in de ruimte te komen waar het meel en de meelproducten vanuit de grote zakken, na afgewogen te zijn, overgepakt werden in kleine zakjes. Dan werden de kleine zakjes geëtiketteerd. Vervolgens werden de kleine zakjes weer naar beneden gebracht in de winkel. Omdat de inpakploeg een soepel geoliede machine was werd dit werk redelijk snel gedaan. Ieder had zijn eigen taak en wist precies wat te doen.



Mooie duit

Maar zoals zo vaak werd er ook een beroep op de inpakkers gedaan bij andere projecten. Zo werden er door de molen kerstpakketten verkocht die netjes ingepakt de deur uit moesten. Een keer werden er zoveel kerstpakketten verkocht dat zelfs het inpakteam het zat was, maar het leverde toch een mooie duit op. Ook het maken van pakketjes in de winkel nam een vlucht en ook dat werd een neventaak erbij.

“Omdat de inpakploeg een soepel geoliede machine was werd dit werk redelijk snel gedaan.”



Greet, Greet en Jolanda in 2011 in de inpakruimte.

Plezier

De redenen om te stoppen na al die jaren waren divers. Maar het begon met de mededeling dat Jolanda een grotere periode van het jaar in Portugal zou verblijven. Zij kon de inpak niet meer doen. Greet Boonstra gaf toen aan dat zij ook zou stoppen. Hierna volgde Greet Bakker en vervolgens Irma. Ook de leeftijd begon mee te spelen in de overweging. Dus het einde van een tijdperk is aangebroken. Iedereen heeft veel plezier beleefd aan deze tijd en had het niet willen missen. De inpakkers hadden allemaal als motivatie dat ze de molen draaiende willen houden. Vooral omdat er een molen in het dorp van Ermelo hoort te staan. Wij danken de dames heel hartelijk voor hun jarenlange inzet!

Door Ed van der Graaf

VOLKORENMEEL OF VOLKORENBLOEM?

Ik had onlangs aan de redactie van Mail van de Molen verteld dat ik wel wat over granen wilde schrijven. Maar granen is zo'n uitgebreid onderwerp, wat licht je daar dan uit, dacht ik.

Onlangs, tijdens de finale uitzending van 'Heel Holland Bakt' werd er door iemand verzuachtend opgemerkt dat ze het verschil niet wist tussen volkorenmeel of volkorenbloem. Inwendig schoot ik in de lach toen ik dit hoorde, want ik hoor regelmatig dat mensen dit verschil niet kennen. Meteen wist ik dat het stukje dat ik wilde schrijven voor deze uitgave van ons blad hierover moest gaan, het is een toepasselijk onderwerp.

Dus wat is volkorenmeel en wat is volkorenbloem?

Om het duidelijk te maken ga ik eerst op een eenvoudige manier een graankorrel ontleden. Dit ontleden doe ik door de graankorrel te vermalen. Als we bijvoorbeeld een tarwekorrel vermalen dan krijgen we tarwemeel van de volle korrel. Tarwemeel kunnen we scheiden door het te zeven. Dat doen we met een buil. In de buil zitten verschillende zeven met oplopende maaswijdte, dus van fijn naar grof. Kijk maar eens naar de buil die in onze molen staat.

Bloem

Bloem is het fijnste meel dat er het eerste uitgezeefd wordt. Tarwebloem bevat eiwitten die het glutenskelet vormen. Dit zorgt ervoor dat tijdens het kneden een soort van elastische kamertjes ontstaan waarin het vrijkomende koolzuur en lucht vastgehouden kunnen worden. Hierdoor kan het deeg rijzen. Tarwe heeft het grootste gasvormend vermogen en is daarom uitermate geschikt als basisgrondstof voor brood.

Gries

De volgende zeef filtert het iets grovere meel eruit. Dit noemen wij molenaars: gries. In de volksmond ook wel kiem genoemd. De kiem van de tarwe is een geconcentreerde voedsel- en energievoorraad die ervoor zorgt dat de korrel ontkiemt en tot een korennaar uitgroeit met nieuwe korrels. Gries is rijk aan smaak en voedingsstoffen.

Zemelen

Daarna houden we een restproduct over. Dit zijn de schilletjes of velletjes van de korrel, die zemelen heten. Deze zemelen bevatten vooral de voedingsvezels van het meel.



Maar nu terug naar de vraag: wat is volkorenmeel en wat is volkorenbloem? Het meel dat je krijgt als je de graankorrel maalt is volkorenmeel. Dus bijvoorbeeld volkoren tarwemeel of volkoren speltmeel etc. Als je dit meel gaat builen, - zeven - ga je het volkorenmeel scheiden in bloem, gries en zemelen. Dus dan kun je niet meer spreken over volkorenbloem, maar alleen over bloem want het bestaat niet meer uit het volle koren maar het is er een onderdeel van.

Volkorenbloem bestaat dus niet.

Wil je meer weten, stuur dan je vraag naar de molenaars: info@molendekoe.nl

Door Ela Geitenbeek

BEKIJK ONZE MOLENDAG VERHALEN

Zaterdag 8 mei 2021 is Nationale Molendag!

En die dag, die in het teken staat van alle molens in ons land, gaat door, alleen anders dan we gewend zijn. De molen draait en is versierd, om te laten zien dat het Molendag is. U begrijpt, dit jaar is er geen uitgebreide viering op het Molenaarsplein. Maar wat dan wel?

Landelijk

De landelijke vereniging De Hollandsche Molen is ook inmiddels begonnen met de voorbereidingen op het evenement. De vereniging denkt na over verschillende alternatieve vormen waarop de Nationale Molendag kan plaatsvinden. "Door de coronacrisis moeten we focussen op onze eerste doelstelling: het behoud van onze molens. Maar de verhalen moet je zeker ook in deze tijd vertellen". Ze denkt hierbij onder meer aan een gedeeltelijk onlineprogramma met bijvoorbeeld virtuele molenbezoeken. Gezien de huidige digitaal-technische ontwikkelingen zijn er echter tal van andere varianten mogelijk. **Meer weten? Kijk op www.molens.nl**

Filmpjes!

Wat doen wij in Ermelo? We doen mee! Hoe? Met verhalen. De molenaars komen aan het woord en een gids vertelt zijn verhaal over de molen. Ga naar de website www.molendekoe.nl en klik op het item 'filmpjes'. Zes molenaars en drie studenten gaan op zoek naar verborgen rijkdom. Ze gaan samen, totaal verrast, door de Ermelosche molen heen. Gaat dat zien! We gaan er een virtuele Molendag van maken!

We wensen jullie een boeiende Molendag toe!



MOLENAARS VERGADEREN VIA ZOOM

In coronatijd is het niet mogelijk om als molenaars gezamenlijk bijeen te komen op de molen. Toch moeten er technische en praktische zaken worden besproken.

En kijk, de molenaars vergaderen tegenwoordig ook met Zoom!



Door Nelleke van der Plas

VAKMANSCHAP STAAT BOVENAAN

De nieuwe Goede Herderschool staat op deze lentedag te pronken aan de Zeeweg. We zijn te gast bij de overburen. Bedrijfsleider Bart Jonker is verbonden aan de vestiging van Prins Bouw in Ermelo. Hij vertelt dat de vestiging in 't Harde betrokken was bij de nieuwbouw van deze school. Er zijn in Ermelo 25 mensen in dienst: 20 buiten en 5 binnen. Het is een traditioneel aannemersbedrijf, een bedrijf dat maatwerk levert en dat de wensen van de klant kan realiseren. Er volgt een mooi gesprek met een van de sponsors van Molen De Koe.

Specialist in maatwerk

Prins Bouw Ermelo is gespecialiseerd in nieuwbouw, verbouw en renovatie voor met name vaste opdrachtgevers. Als grote klanten hebben ze Uwoon, GGZ Centraal en 's Heeren Loo. Prins Bouw Ermelo is een zelfstandige vestiging naast de 'broer' Prins Bouw in 't Harde. Daarnaast is er een vestiging in Vorchten. De samenwerking werpt zijn vruchten af. De bedrijven kunnen gebruik maken van elkaars expertise en vakmanschap van personeel. 't Harde pakt veelal de grotere seriematige- en utiliteitsbouw op. Ermelo richt zich op enkele woningen en gebouwen in de zorg en onderwijs. Zo heeft Prins Bouw Ermelo de nieuwe Prins Willem Alexanderschool gebouwd en deden ze de verbouwing van de Cantharel. Maar ook het gezondheidscentrum aan de Julianalaan is van hun hand. Evenals het nieuwe ambulancegebouw in Nieuwegein en woningen waar mensen begeleid wonen in Utrecht. Dit zijn geen standaard aannemersopdrachten. Er komt maatwerk bij kijken: het maakt verschil of er een grote gezamenlijke woon- en eetkamer moet zijn of dat alle bewoners ieder hun eigen zit-slaapkamer hebben.

Leren bouwen

Jonker legt uit dat ze ook een leerbedrijf zijn. 'Op dit moment hebben we twee jongeren die bij ons werken en één dag in de week naar school gaan. Een snuffelstage behoort ook tot de mogelijkheden. Ermelo is meer gespitst op de zorg en minder in de bouw, dat vaak van vader op zoon wordt doorgegeven zoals dat het geval is rondom Oldebroek en 't Harde. Niet iedereen heeft een goed beeld wat je allemaal kunt worden met een opleiding in de bouw. Er kleefte soms een negatief imago aan. Ouders hebben liever dat hun kind gaat studeren. Maar in de bouw heb je prachtig vakmanschap. Wij nemen er de tijd voor en kunnen goed begeleiden. De leerlingen die bij ons komen leren hoe je een woning bouwt: de architect heeft een tekening gemaakt, de calculatie heeft alles berekend, er is een afwerkstaat van de gekozen materialen. Dan begin je vanaf het fundament en wat er dan allemaal bij komt kijken. Metselen, timmeren, kozijnen stellen, een trap maken: alles. Ons bedrijf en

onze vakkennis stellen we graag ter beschikking, hiermee hopen we ook uiteindelijk verjonging te krijgen in ons personeelsbestand'.

Jonker verwacht dat er voorlopig wel werk zal blijven in de bouw: 'Er is nog steeds behoefte aan woningen in ons land. Naast nieuwbouw zal het omvormen van bijvoorbeeld leegstaande kantoor- of winkelpanden tot woningen en appartementen toenemen. Maar dan moet de gemeente het wel willen en het bedrijfsleven ook. Ons bedrijf kan die andere vakkennis voor vervangende nieuwbouw ook leveren, daar is de samenwerking met de andere bedrijven van Prins Bouw weer een voordeel'.

"Ermelo is meer gespitst op de zorg en minder in de bouw, dat vaak van vader op zoon wordt doorgegeven."



Molen behouden

De verbondenheid met Molen De Koe dateert nog uit de tijd van Willem Kusters. De sponsorrelatie is er al vanaf het begin van de wederopbouw van de molen. En het bedrijf heeft met projectleider Evert Staal genoeg contacten in het Ermelose om het zo te houden.

Jonker heeft een goede band met de molen in Nieuwvliet. 'Ieder jaar gaan we met vakantie in Zeeuws-Vlaanderen. Prachtig zo aan de kust en in dat weidse landschap. Ik vind het mooi om te zien hoe het graan van het land wordt verwerkt tot meel en uiteindelijk brood. Die vakkennis spreekt mij aan. En dat zie ik ook terug bij de vrijwilligers van Molen De Koe. Als kind van een jaar of tien heb ik gezien dat molen De Zon aan de Oostendorperstraatweg in Oosterwolde afbrandde. Dat maakte diepe indruk op mij. Jammer genoeg is het daar niet gelukt om de molen weer op te bouwen. Het is mooi dat het in Ermelo wel is gebeurd. En het is de moeite waard om dat te behouden'.



De Prins Willem Alexanderschool van binnen en buiten.



UIT DE OUDE DOOS

Prins Bouw Ermelo BV heeft zijn wortels in een oud timmerlieden en aannemersbedrijf aan de voet van de Oude Kerk in Ermelo, en dat zit zo.

De oorsprong van het bedrijf ligt bij Gerrit van den Berg, een timmerman die zich vanuit Nijbroek in Ermelo vestigde. Gerrit trouwt in 1823 en in 1824 wordt zijn zoon Jan in Ermelo geboren. Aan de zuidzijde van de Oude Kerk stond in die tijd een huisje dat moest wijken voor de Zuiderzeestraatweg. Het stond in het tracé van de weg. De eigenaar kreeg een geldbedrag om het te verplaatsen en zo verscheen daar in 1829 een nieuwe woning (die veel later de naam Pretty Home kreeg). Een jaar later is Gerrit eigenaar van het nieuwgebouwde huis.

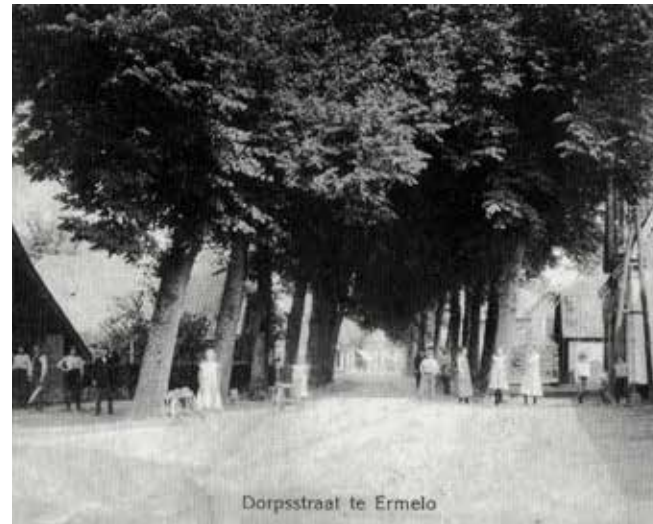
In de loop van de 19e eeuw is op het perceel ten zuiden van het huis de bekende timmerschuur, een voormalige tabaksschuur uit Nijkerk gebouwd. Dat is ongeveer op de plek waar nu de parkeerplaats is naast de Oude Kerk. De schuur is rond 1956 afgebroken, tegelijk met Pretty Home omdat men de bocht in de Putterweg wilde rechtekken. Voor de tweede keer moest hier een huisje wijken voor het verkeer.

“De oorsprong van het bedrijf ligt bij Gerrit van den Berg, een timmerman die zich vanuit Nijbroek in Ermelo vestigde.”

De kinderen, kleinkinderen etc. van Gerrit van den Berg hebben de zaak voortgezet en zo werd het bekend onder de naam aannemersbedrijf Gebroeders van den Berg aan de Putterweg in Ermelo. De Kamer van Koophandel geeft in het handelsregister als vestigingsdatum 1 januari 1915. Maar de kans is aanwezig dat deze datum niet juist is. Het handelsregister trad in 1921 in werking. Als er geen officiële papieren zijn geweest die aangeven wanneer Gerrit van den Berg als timmerman begint, dan zou het kunnen zijn dat in het handelsregister een fictieve datum is ingevoerd. Men heeft dan die datum aangenomen bij de start van het handelsregister. Het kan ook zijn dat die nieuwjaarsdag in 1915 een reorganisatie markeerde in het familiebedrijf.

Eén van de broers, Jacob, kwam in 1932 met zijn gezin wonen aan de overkant in 't Schepeltje, Putterweg 29, het witte huis staat er nog steeds. Het bedrijf voerde daar kantoor. Als een van de eersten in Ermelo had de firma telefoon, nummer 586. Als die ging moest iemand vanuit de werkplaats de – toen ook al drukke – weg oversteken.

Per 1 januari 1967 neemt Sikko Kusters het aannemersbedrijf over van de gebroeders. Zijn eerste werknemer die hij in dienst neemt is Gert Jansen. De nieuwe naam wordt



De Dorpsstraat (huidige Putterweg) in Ermelo rond 1928. Links de timmerschuur van de gebroeders Van den Berg.

Aannemersbedrijf S. Kusters, later met de toevoeging en Zn. Familie Kusters ging ook in 't Schepeltje wonen. Zij bouwden in 1971 een nieuwe werkplaats achter het huis, langs de Hogewal. Jacob van den Berg mocht op de plek van een oude materialenloods achter de werkplaats aan de Putterweg een woning bouwen, dat de naam De Loods kreeg. Het huis staat er ook nog steeds, aan de huidige Ds. Medenbachweg. Zoon Willem Kusters wordt in de jaren zeventig mede-eigenaar naast zijn vader Sikko. Hij neemt gefaseerd het bedrijf over dat per 1 januari 1999 verhuist naar de Zeeweg 91. Ze komen in het pand van autobedrijf Auto Horst, vooreen Cosmo. Het bouwbedrijf W. Kusters bv voor nieuwbouw, verbouw en renovatie viert het 40-jarig bestaan in juli 2007. Vader Sikko overlijdt in die periode, op 92-jarige leeftijd. Willem's schoonzoon Marc Smit komt in het bedrijf als algemeen directeur.

“Jacob van den Berg mocht op de plek van een oude materialenloods achter de werkplaats aan de Putterweg een woning bouwen, dat de naam De Loods kreeg”

Het bedrijf krijgt te maken met een serie tegenslagen. In mei 2012 komt er een doorstart. Wim Prins van Prins Bouw BV 't Harde en Evert van de Beek nemen het bedrijf over. Wim wordt directeur en Evert heeft de dagelijkse leiding en is het 1e aanspreekpunt. De weg omhoog wordt weer gevonden.

Op 1 mei 2013 komt de naamswijziging: het wordt Prins Bouw Ermelo BV, als 'broer' van het bedrijf in 't Harde. Het zijn zelfstandige aannemingsbedrijven, maar samenwerking bij bijvoorbeeld grotere opdrachten is een sterk pluspunt. Ook wordt kennis en vakmanschap uitgewisseld. Heden ten dage heeft Prins Bouw ook een vestiging in Vorchten en is Bart Jonker sinds juli 2016 bedrijfsleider van Prins Bouw Ermelo. Een mooi bedrijf dat staat in een lange Ermelose traditie!

MOLEN-MOTOR-RIT



**ZA
11
SEP
2021**

Molen-Motor-Rit

'Sportief rijden en met plezier touren'

Start en finish: Molenaarsplein in Ermelo

Open: vanaf 7:30 uur

Lengte: 300 - 350 KM

Kosten: Voorinschrijving €17,- p/p

Daginschrijving €25,- p/p

Meer info en inschrijven: molendekoe.nl/molenmotorrit

MEULENTJE



Hei, Meulentje, meulentje Hoog-in-de-wiend.
Wat stoa je doar weer fiks te dreien,
doen of je 't arreg nodig viend
ut licht van de zoemer te meien.

Je kiek'n noar de zon en denk'n: "Wat een schat,
wat een schat, laot ik drek mer beginnen."
De zon is van goud, mar ut licht is te glad
je haolen er geen hallem van binnen.

De wieken bewegen.
En vliegen en vegen.
Hun schaaduw tegen de grond.
De stenen die steu'n
en dreien en dreu'n.
En kommen al kreu'nd rond.

Maol veerder, maol veerder, moal stevig en straf.
Je warken blieft toch onbegonnen.
Ut licht van de zonne dat maol je niet af.
Ut licht van de zoemer, dat maol je niet aof.
Zingende toorns, die heuren bie de stad.
Maolende meulns bie't platte land.

De leden van de werkgroep Dialecten en Folklore van de Oudheidkundige Vereniging "Ermeloo" hebben in 2009 dit bestaande gedicht over molens omgezet in Ermelo's dialect. Het gedicht is geschreven door Jan Prins (1876-1948). TroubaDichter Bart en/of Cornelis heeft het originele gedicht op muziek gezet. Het fragment is te bekijken op YouTube.

WIST U DAT



- De molen een nieuwe buurvrouw heeft?
- Zij luistert naar de mooie naam van Pasto?
- Zij ook een schitterend terras heeft?
- Wij hopen dat Pasto binnenkort weer volop open kan gaan?
- In de tussentijd u wel coffee-to-go kunt ophalen? (afb. 1)
- Museum Het Pakhuis ons een blik op het verleden van Ermelo gunt?
- Zij dat doen met foto's en informatie in vitrines en etalages?
- Bij Zorggroep Kroondomein aan de Julianalaan iets moois over De Koe te zien was? (afb. 2)

- Er in de Stationsstraat tussen station en Molenaarsplein gekleurde fietsen stonden?
- Deze 36 fietsen verwijzen naar de herdenking van de bezetting en bevrijding van Ermelo?
- Kunstenaars van StEK samen met leerlingen van basisscholen en college Groevenbeek de fietsen hebben beschilderd?
- Zij dit doen in het kader van Ermelo Remembers 75 + 1?
- Wij hopen dat we volgend jaar weer volop met elkaar de bevrijding kunnen vieren? (afb. 3,4,5)

Door Rosalie van Keulen

DE MOLENAAR LEGT UIT

OPLOSSING MOLENPUZZEL

Deze foto is gemaakt op de meelzolder, dit is de eerste zolder in molen De Koe, en laat hier de Eeksteen zien.

Eeksteen

Op deze steen wordt eek, dat is gedroogd eikenschors vermalen tot run. Deze stenen hebben een ander, grover scherpstel dan de stenen waar het graan op wordt vermalen. De bovenste steen, de looper genaamd, heeft ook een groter gat. Dit is het zogenaamde kropgat, om de toevoer van het maalgoed, dat vrij grof was te vergemakkelijken.

Wanneer de eikenbast kurkdroog was, werd deze tussen een tweetal stenen vermalen. Dat kwam erg precies, aangezien de schors zeer fijn gemalen moest worden om het meeste profijt van de looistof te krijgen. De uitloop (meelpijp) van deze steen is in de winkel te zien.

“Wanneer de eikenbast kurkdroog was, werd deze tussen een tweetal stenen vermalen.”

Voorgedroogd schors

Omstreeks de langste dag van het jaar, wanneer de tijd van het eekschillen voorbij was, verkocht men de voorgedroogde schors aan de molenaars in de omgeving. De runmolenaar hield het aangeleverde product goed in de gaten. Hij kon bij het storten van de schors al direct horen of deze goed droog was. Ter controle brak hij vaak een stokje doormidden en dit moest ter goedkeuring dan een krakend geluid geven. In de schuren van de eekmolens werd de schors opgeslagen, nagedroogd en in spaanders gehakt.



Goed middel tegen verkoudheid

Bij het malen kwam veel bruin poeder vrij. Het malen van gedroogde eikenschors was dan ook erg vuil werk. Vaak kon je een molenaar herkennen aan zijn gebruinde uiterlijk veroorzaakt door de bruine stofdeeltjes. Volgens menig molenaar zou het een goed middel zijn tegen verkoudheid, maar een gezonde arbeid was het zeer zeker niet. Zie een verdere uitleg over eekmolens elders in dit blad.

Ontdek je molen

Deze foto is in de molen gemaakt, maar waar precies? En wat is het? Weet u het of wilt u een gokje wagen? Of kom kijken en ga op speurtocht! Doe de oplossing in de brievenbus van molen De Koe aan het Molenaarsplein, mail het naar info@molendekoe.nl of lever het in bij de molenwinkel. Komend nummer krijgt u van de molenaars het antwoord!



Door Henk Geitenbeek

EEKMOLENS

In runmolens, ook wel schors- of eekmolens genaamd, werd eikenschors vermalen tot run. En werd gebruikt als looistof in de leerlooierijen. Run (of eek genaamd) bleek ook zeer geschikt te zijn voor het zogenoemde tanen van scheeps- en molenzeilen. De zeilen kregen door deze bewerking een roodbruine kleur.

Leerlooierijen

De omgeving van vissersplaatsen als Harderwijk waren uitermate geschikt voor leerlooierijen en de daarbij behorende runmolens. De zandgronden leverden het eikenhakhout. In mei, juni en juli trokken veel eekschillers naar de Veluwe en het Drentse land om daar eikenhakhout te verzamelen. Het hele gezin, met vaak een plaggenhut als tijdelijke behuizing, werkte hieraan mee. Men begon vroeg in het voorjaar met het eekschillen, omdat dan de sapstromen in de bomen op gang kwamen, waardoor de bast makkelijker te verwijderen was.

“De omgeving van vissersplaatsen als Harderwijk waren uitermate geschikt voor leerlooierijen en de daarbij behorende runmolens.”

Eekkloppen

Na een periode van nachtvorst (rond IJsheiligen) ging het eekkloppen erg moeizaam, aangezien de sapstromen tijdelijk door de kou stagneerden. Het eekkloppen kon men dan een paar dagen wel vergeten. Men moest het er dan letterlijk afvullen. Bij wat warmer en groeizaam weer viel vaak al na zes of zeven keer kloppen met een speciaal klop-bijltje het hout gemakkelijk uit de bast. Het was zwaar werk en de eekschillers liepen vaak twee tot drie maanden rond met bruin/zwarte handen, omdat de eekstof diep in het vel getrokken was. Het verdween pas na verloop van tijd door uitslijten.

Na het werk in de bossen werd de schors verzameld. De schors, holle pijpjes van twintig, dertig centimeter lengte, werd gedroogd op een open terrein (windvang). De schors moest volkomen droog zijn, omdat vochtige schors moeilijk te vermalen was. De van schors ontdane eindjes eikentak vormden het zogenoemde talhout, dat o.a. dienstdeed in palingrokerijen, of men maakte er gewoon het vuur mee aan.

In de schuren van de eekmolens werd de schors opgeslagen, nagedroogd en in spaanders gehakt. De gemalen schors ging in grote zakken naar de leerlooier, die de run toevoegde aan een vloeistof waarmee de huiden geprepareerd werden. Dit geschiedde destijds in grote houten kuipen in de open lucht. In de dertiger jaren van vorige eeuw nam de vraag naar gemalen eikenschors sterk af. Men ging chemische middelen toepassen bij de leerbereiding.

Lot

Deze nieuwe preparaten waren niet alleen goedkoper, maar ook was hun werking intensiever. Dit laatste betekende een enorme tijdsbesparing. Bovendien deed het dalende aantal zeilboten en windmolens de vraag naar getaande zeilen sterk afnemen. Beide ontwikkelingen bezegelden uiteindelijk het lot van de eekmolens. De eekstenen werden in de loop der jaren verwijderd uit de molen. De eekmaalstenen bevonden zich op de eerste (graan)zolder.

Mededeling

I.v.m. coronamaatregelen geen rubriek 'Volg Rosalie in opleiding', in een volgend nummer leest u weer het vervolg. In plaats daarvan een aanvulling op 'De molenaar legt uit' elders in dit nummer.

Molenspreuk

De molen gaat niet om met de wind die voorbij is

Maak van de gelegenheid gebruik wanneer deze zich voordoet.





Redactie Mail van de Molen, Molenaarsplein 26, 3851 MZ Ermelo
rekeningnummer: IBAN NL08 RABO 0397 7784 81 - email: info@molendekoe.nl

Indien onbestelbaar retour: Molenaarsplein 26, 3851 MZ Ermelo

HOOFDSPONSOREN

De molen draait mede dankzij de financiële steun van deze hoofdsponsors:



BEKKING & BLITZ



COLOFON

Redactie:

Ela Geitenbeek
Nelleke van der Plas
Peter van der Velde
Manfred Groen
Aline Verhoef

Fotografie:

Ela Geitenbeek
Peter van der Velde
Bart Jonker Prins Bouw

Met dank aan Hans van Dijk
en Oudheidkundige
Vereniging 'Ermeloo'

Vormgeving:

V1 Communicatie, Ermelo

Dit is een uitgave van Molenstichting De Koe Ermelo
Wilt u iets kwijt aan de redactie?
Mail naar info@molendekoe.nl

Voor het laatste nieuws:

www.molendekoe.nl

 @MolenDeKoe

 Molen De Koe